



§ 318

**V 22.5.2019, Valtuutettu Atte Harjanteen aloite Vanhankaupungin-
kosken padon purkamisen kannattavuudesta ja suunnittelusta**

HEL 2018-010592 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Atte Harjanteen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Atte Harjanteen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuutettu Atte Harjanne ja 15 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että kaupunki tekee Vanhankaupunginkosken padon osittaista tai kokonaista purkamista koskevan yhteiskunnallisen kannattavuuden arvioinnin ja valmistelee suunnitelman padon purkamisesta, mikäli se on arvioinnin pohjalta perusteltua.

Kaupunginhallitus viittaa saatuun lausuntoon ja toteaa, että kaupunginvaltuusto katsoi 25.11.2015 loppuun käsitellyksi länsihaaran padon purkamisesta vuonna 2014 tehdyn aloitteen. Vastauksessaan valtuustolle kaupunginhallitus totesi, että padon suojelemisen edellytyksistä on käynnistetty selvitys, ja selvityksen tulokset jatkotoimenpiteineen tuodaan kaupunginhallitukselle tiedoksi.

Kaupunginhallitus merkitsi 9.1.2017 § 27 tiedoksi Vanhankaupunginkosken padon purkamisen oikeudellisia edellytyksiä ja vaihtoehtoisia



toimenpiteitä koskevat selvitykset sekä Uudenmaan Ely-keskuksen lausunnon. Samalla kaupunginhallitus totesi, että saatuihin lausuntoihin ja selvityksiin pohjautuen tulee valmistella esitys, jossa kalojen nousuedellytyksiä itähaarassa parannetaan vaihtoehdon "Nyky+" mukaisesti.

Nyky+ vaihtoehdossa pato ja kosken itähaara säilytetään ja kunnostetaan. Lisäksi pidennetään kalatietä pituusprofiilin loiventamiseksi, muokataan pohjarakenteita ja rakennetaan pohjapato eli koskenniska kosken yläosaan sekä rajoitetaan voimalaitoksen käyttöä lohikalojen ja ankeriaan vaellusaikoina.

Vuonna 2017 kaupunginjohtaja asetti työryhmän selvittämään itähaaran kunnostuksen toteutusvaihtoehtoja. Kansliapäällikkö merkitsi 18.12.2018 tiedoksi työryhmän toimenpide-ehdotukset ja laaditun hankesuunnitelman. Samalla kansliapäällikkö päätti todeta, että kaupunkiympäristön toimiala jatkaa hankkeen edistämistä osana normaalia toimintaa yhteistyössä asianomaisten muiden kaupungin ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Kaupunkiympäristön toimiala teetti vuodenvaihteessa 2018–2019 aikaisempien vaikutusten arviointien täydentämiseksi padon purkamisen yhteiskunnallisen kannattavuuden arvioinnin. Vaikutusarviointia täydennettiin tarkastelulla matkailuun, virkistyskäyttöön, luontoon, kalakantaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvista vaikutuksista. Lisäksi laadittiin laadullinen kannattavuusarvio.

Yhteiskunnallisen kannattavuuden arvion mukaan padon purkamiseen ja kosken ennallistamiseen liittyvien arviointien ja suunnitelmien teettämiskustannukset ovat suuret. Pienemmillä kustannuksilla pystyttäisiin toteuttamaan kohtuullisen hyvä kompromissiratkaisu eli kosken itähaaran kunnostaminen vuonna 2018 valmistuneen suunnitelman mukaisesti. Selvityksen mukaan padon purkamisen myönteiset yhteiskunnalliset vaikutukset ovat pienemmät kuin padon säilyttämisen. Padon purkamisen ei ole yhteiskunnallisesti kannattavaa. Purkamisen edistäminen edellyttäisi myös laajaa ja kallista jatkosuunnittelua.

Selvityksessä suositellaan, että padon purkamiseen ei ryhdytä, vaan Vanhankaupunginkosken alueen kehittämisessä edetään vuonna 2018 valmistuneen Vanhankaupunginkosken itähaaran kunnostamisen hankesuunnitelman mukaan.

Vanhankaupunginkosken länsihaarassa sijaitsevan vesivoimalan käyttöaikoja ohjaa vedenpinnan korkeus. Museolaitoksen käyttö ajoittuu pääasiassa kevään sulamisvesien ja syksyn sateiden aikaan. Itähaaran kunnostussuunnitelmassa suositellaan käyttöaikojen rajaamista huhtikesäkuuhun. Jos voimalan käyttöaikoja vähennetään tai vettä ei enää



juoksuteta länsihaaran kautta, voi Helen Oy:n olla tarkoituksenmukaista lopettaa voimalan käyttö kokonaan. Helen Oy arvioi voimalan toiminnan jatkamisen edellytyksiä itähaaran kunnostustyön myötä.

Kaupunginhallitus toteaa, että padon purkamista on tähän mennessä tehdyissä selvityksissä käsitelty monipuolisesti niin tekniseltä, taloudelliselta kuin oikeudelliseltakin kannalta sekä täydennetty tarkasteluja yhteiskunnallisilla ja erilaisilla ympäristöllisillä tarkasteluilla. Lisäksi on arvioitu toimenpiteiden vaikutuksia ja seurauksia. Oikeudellinen tarkastelu vuodelta 2016 on edelleen ajantasainen, joten kaupunkiympäristölautakunnan lausunnossa esitetyt uusia selvityksiä oikeudellisista edellytyksistä ja vesiluvasta ei ole tarpeen tehdä.

Kaupunginhallitus katsoo edellä sanotun perusteella, että padon purkaminen kokonaan tai osittain ei edelleenkään ole realistinen vaihtoehto eikä uusien lisäselvitysten tekeminen siten ole tarpeen.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää valtuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Atte Harjanteen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 29.04.2019 § 270

HEL 2018-010592 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566



29.04.2019 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Kaisa Hernbergin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 12.03.2019 § 126

HEL 2018-010592 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta päätti merkitä tiedoksi Vanhankaupunginkosken padon purkamisen yhteiskunnallinen arviointi -raportin ja antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Taustaa

Kaupunginvaltuusto katsoi 25.11.2015 loppuun käsitellyksi länsihaaran padon purkamisesta vuonna 2014 tehdyn aloitteen. Vastauksessaan valtuustolle kaupunginhallitus totesi, että padon suojelemisen edellytyksistä on käynnistetty selvitys, ja selvityksen tulokset jatkotoimenpiteineen tuodaan kaupunginhallitukselle tiedoksi. Sitä ennen asiaa käsiteltiin 14.9.2015 kaupunginhallituksessa, joka päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi siten, että käynnistetään tarvittavat selvitykset, jotta kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle voidaan myöhemmin tuoda esitys padon purkamisesta tai säilyttämisestä.

Kaupunginhallitus merkitsi 9.1.2017 tiedoksi Vanhankaupunginkosken padon purkamisen oikeudellisia edellytyksiä ja vaihtoehtoisia toimenpiteitä koskevat selvitykset sekä Uudenmaan ELY -keskuksen lausunnon. Samalla kaupunginhallitus totesi, että saatuihin lausuntoihin ja selvityksiin pohjautuen tulee valmistella esitys, jossa pato säilytetään ja kalojen nousuedellytyksiä parannetaan kunnostamalla kosken itähaaraa.

Vuonna 2017 kaupunginjohtaja asetti työryhmän selvittämään itähaaran kunnostuksen toteutusvaihtoehtoja. Poikkihallintokunnallinen työryhmä selvitti vaihtoehtoja ja valmisteli itähaaran kunnostuksesta hankesuunnitelman kustannusarvioineen. Kansliapäällikkö merkitsi tiedoksi 18.12.2018 työryhmän toimenpide-ehdotukset ja laaditun hankesuunni-

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566



telman. Samalla kansliapäällikkö päätti todeta, että kaupunkiympäristön toimiala jatkaa hankkeen edistämistä osana normaalia toimintaa yhteistyössä asianomaisten muiden kaupungin ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Aikaisemmin tehtyjen arviointien riittävydestä

Kysymykseen Vanhankaupunginkosken padon purkamisesta liittyy luonto- ja kulttuuriarvojen edistämisen tai turvaamisen osalta keskenään osittain ristiriitaisia tavoitteita. Aikaisemmissa vaiheissa on padon purkamista käsitelty monipuolisesti ja arvioitu toimenpiteiden vaikutuksia ja seurauksia. Vaikutusten tarkka arviointi edellyttäisi monella osalla mittavia selvityksiä sekä purkamis- ja ennallistamistoimenpiteiden suunnittelua pidemmälle. Saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella on muodostunut kuva siitä, että padon purkaminen kokonaan tai edes osittain ei olisi realistinen vaihtoehto olemassa olevassa oikeustilassa. Uudenmaan ELY-keskus on myös lausunnossaan vuonna 2016 todennut, että käytettävissä olleen tiedon perusteella sellaisen asemakaavamuutoksen laatiminen, jossa kivipadolle ei osoiteta suojelumerkintää, olisi kulttuuriympäristöä koskevien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitteiden sekä maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten vastainen.

Eri vaihtoehtojen vaikutusten arviointia tehtäessä on lähdetty siitä, että suunnittelu- ja selvitysresursseja ei kohdenneta epätarkoituksenmukaisen paljon sellaisiin vaihtoehtoihin, jotka on painavista syistä arvioitu toteuttamiskelvottomiksi. Juridiset ja kulttuuriympäristön suojeluun liittyvät tekijät tulkittiin aikaisemmissa vaiheissa niin merkittäviksi, että aloitteessa mainittujen asioiden laajaa selvittämistä ei pidetty tarkoituksenmukaisena.

Yhteiskunnallisen kannattavuuden arviointi

Kaupunkiympäristön toimiala teetti vuodenvaihteessa 2018–2019 FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:llä aikaisempien vaikutusten arviointien täydentämiseksi padon purkamisen yhteiskunnallisen kannattavuuden arvioinnin. Työssä koottiin yhteen olennainen arviointitieto padon purkamisen vaikutuksista ja tuotettiin monialainen asiantuntija-arvio. Vaikutusarviointia täydennettiin tarkastelulla matkailuun, virkistyskäyttöön, luontoon, kalakantaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvista vaikutuksista. Lisäksi laadittiin laadullinen kannattavuusarvio.

Aineistona käytettiin hanketta koskevia aiempia selvityksiä, aihealueen tutkimuksia ja tilastoja, viranomaisten ja muiden sidosryhmien lausuntoja, muistioita, kannanottoja ja sidosryhmätilaisuuksien muistioita. Työn yhteydessä toteutettiin joulutammikuun aikana 11 asiantuntija-haastattelua, joihin osallistui yhteensä 18 henkilöä Helsingin kaupungin



eri toimialoilta, Helsingin Energiasta, Helsingin kaupunginmuseosta, Museovirastosta, Uudenmaan ELY-keskuksesta, Luonnonvarakeskuksesta, Tekniikan museosta ja Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunginosayhdistyksestä.

Olemassa olevan aineiston ja selvityksessä tehtyjen haastattelujen perusteella selvityksessä päädyttiin pitämään selvänä, että padon purkaminen jakaa eri sidosryhmien näkemykset kahtia eikä täydellisen konsensuksen löytyminen ole todennäköistä. Vaikka usean vuoden aikana on toteutettu monia tutkimuksia, ei olemassa olevan tiedon pohjalta pystytä luotettavasti arvioimaan padon purkamisen todellisia vaikutuksia erityisesti luontoon. Tarkemmat suunnitelmat pohjapatorakenteista ja teknisistä ratkaisuista puuttuvat.

Kokonaisvaltaisen taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden varmistaminen on kasvavan Helsingin tärkeimpiä tavoitteita. Vanhankaupunginkosken alue patoineen, kalastus- ja muine virkistysmahdollisuuksineen, teollisuuden ja asutuksen historiasta kertovana miljöönä, tukee nykyisellään jo hyvin tätä tavoitetta. Tehdyn arvion perusteella vaikutti selvältä, että alueen kehittämiseen olisi kuitenkin jatkossa syytä panostaa huomattavasti tähänastista enemmän.

Matkailuun liittyviä kysymyksiä ei pidetty merkittävänä tekijänä padon purkamisesta päätettäessä. Haastatteluissa vahvistui se näkemys, että vastakkaisistakin näkökulmista tarkasteltuna Vanhankaupunginkoski on kiistämättä huippukohde juuri luonnon ja kulttuurihistorian kohtaamispaikkana. Siellä olisi mahdollista yhdistää sekä historiallisen ympäristön vaaliminen, että luonnon ja kalojen hyvinvoinnin näkökohdat huomioon ottava vaihtoehto. Arvion johtopäätöksissä pidettiin padon purkamiseen ja kosken ennallistamiseen liittyvien arviointien ja suunnitelmien teettämiskustannuksia suurina. Sen sijaan pienemmällä kustannuksilla pystyttäisiin toteuttamaan kohtuullisen hyvä kompromissiratkaisu eli kosken itähaaran kunnostaminen vuonna 2018 valmistuneen suunnitelman mukaisesti.

Selvityksestä käy ilmi, että purkamisen myönteiset yhteiskunnalliset vaikutukset ovat pienemmät kuin sen säilyttämisen. Näin ollen voidaan todeta, että padon purkaminen ei olisi yhteiskunnallisesti kannattavaa. Purkamisen edistäminen edellyttäisi myös laajaa jatkosuunnittelua. Selvityksen aikana tunnistettiin lisäksi uusia selvitystarpeita. Mahdollisiin suunnitelmiin ja selvityksiin käytettävä aika vaikuttaa prosessin pituuteen ja vaikuttaisi suoraan myös hankkeen kokonaiskustannuksiin.

Selvityksen lopputulemana suositellaan, että padon purkamiseen ei ryhdytä, vaan että Vanhankaupunginkosken alueen kehittämisessä edetään vuonna 2018 valmistuneen Vanhankaupunginkosken itähaa-



ran kunnostamisen hankesuunnitelman mukaan kohti toteutussuunnittelua ottaen huomioon jatkosuunnitteluvaiheeseen kuuluvat selvitystarpeet ja vaikutusten arvioinnit. Itähaaran padon purkamisen edellyttämien kaavaprosessien, lupaprosessien, selvitysten ja suunnittelun käynnistäminen ei ole hankkeesta aikaisemmin saatujen lausuntojen, aiemmin tehtyjen selvitysten ja nyt täydentyneen arvioinnin sekä kaupunginhallituksen päätösten valossa perusteltua.

Lautakunta katsoo, että on edelleen tarpeen tehdä jatkoselvityksiä sen suhteen mitä myönteisiä ja kielteisiä luontovaikutuksia padon osittaisesta avaamisesta voisi kokonaisuuden kannalta seurata. Lisäksi on päivitettävä padon vesilupa- ja muihin juridisiin ennakkoehdointiin liittyvät tekijät. Näiden lisäselvitysten tekemisellä ei silti ole vaikutusta jo tehtyihin päätöksiin kalojen muiden kulkureittien kunnostamisesta.

Lisäksi lautakunta katsoo, että jo tehtyjen kunnostussuunnitelmien toteuttamisen rinnalla tulee tutkia voiko voimalan käyttöaikojen sääntelyllä vaikuttaa luontaisten kalakantojen selviytymiseen myönteisellä tavalla.

Käsittely

12.03.2019 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Tuomas Rantanen: "Lautakunta katsoo, että jo tehtyjen kunnostussuunnitelmien toteuttamisen rinnalla tulee tutkia voiko voimalan käyttöaikojen sääntelyllä vaikuttaa luontaisten kalakantojen selviytymiseen myönteisellä tavalla."

Kannattaja: Silvia Modig

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Tuomas Rantasen vastaehdotuksen.

Vastaehdotus:

Tuomas Rantanen: "Lautakunta katsoo, että on edelleen tarpeen tehdä jatkoselvityksiä sen suhteen mitä myönteisiä ja kielteisiä luontovaikutuksia padon osittaisesta avaamisesta voisi kokonaisuuden kannalta seurata. Lisäksi on päivitettävä padon vesilupa- ja muihin juridisiin ennakkoehdointiin liittyvät tekijät. Näiden lisäselvitysten tekemisellä ei silti ole vaikutusta jo tehtyihin päätöksiin kalojen muiden kulkureittien kunnostamisesta."

Kannattaja: Silvia Modig

1 äänestys



JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: "Lautakunta katsoo, että on edelleen tarpeen tehdä jatkoselvityksiä sen suhteen mitä myönteisiä ja kielteisiä luontovaikutuksia padon osittaisesta avaamisesta voisi kokonaisuuden kannalta seurata. Lisäksi on päivitettävä padon vesilupa ja muihin juridisiin ennakkoehtoihin liittyvät tekijät. Näiden lisäselvitysten tekemisellä ei silti ole vaikutusta jo tehtyihin päätöksiin kalojen muiden kulkureittien kunnostamisesta."

Jaa-äännet: 5

Sirpa Asko-Seljavaara, Antti Koskela, Jape Lovén, Laura Rissanen, Maarit Vierunen

Ei-äännet: 8

Nuutti Hyttinen, Atte Kaleva, Silvia Modig, Amanda Pasanen, Tuomas Rantanen, Ada Rosa Johanna Saarinen, Osmo Soininvaara, Mika Väli-pirtti

Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi Tuomas Rantasen vastaehdotuksen äänin 8-5.

05.03.2019 Pöydälle

26.02.2019 Pöydälle

05.02.2019 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön vs. toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Heikki Takainen, insinööri, puhelin: 310 38448
heikki.takainen(a)hel.fi
Jouni Heinänen, tiimipäällikkö, puhelin: 310 37257
jouni.heinanan(a)hel.fi
Jouni Kilpinen, diplomi-insinööri, puhelin: 310 37251
jouni.kilpinen(a)hel.fi